

УДК 159.923.2 : 001.8

orcid.org/0000-0002-4297-7317

doi.org/10.26661/2310-4368-2018-2-14-17

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

М.А. Садова

кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри загальнонаукових, соціальних та поведінкових дисциплін

Одеський інституту міжрегіональної Академії управління персоналом

Sadova83@ukr.net

Садова М.А. Експериментальні результати дослідження формування професійної відповідальності студентів ВНЗ. Статтю присвячено проблемі професійної відповідальності, яка формується в процесі становлення студентської молоді в своїй професії. Пред'явлені результати досліджень вхідного та вихідного контролю. Показано, що проведений тренінг, який направлений на формування професійної відповідальності студентів та орієнтації на результат, суттєво підвищив результати вихідного контролю досліджень. Виявлені особистісно-ситуаційні чинники, які направлені на формування професійної відповідальності студентів ВНЗ. Здійснено порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень. Виявлено особливості успішності в навчанні, пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами формування професійної відповідальності.

Ключові слова: вхідний контроль, вихідний контроль, професійна відповідальність, пізнавальна, інтелектуальна сфери, успішність навчання.

Sadova MA Experimental results of the study of formation of professional responsibility of students of higher educational institutions. The article is devoted to the problem of professional responsibility, which is formed in the process of formation of student youth in their profession. An experimental study of the formation of professional responsibility was conducted and its results summarized. Presented results of research input and output control. According to the input psycho-diagnostic data, low indicators of the formation of professional responsibility on the following scales: cognitive, emotional, behavioral components of responsibility, general internality, internality in the field of achievements, failures, production and interpersonal relations, health, risk, time component, object, subject, authorities of responsibility, as well as personality traits in the 16-factor questionnaire R. Kettel. It was shown that the conducted training, aimed at forming the students' professional responsibility and focusing on the results, significantly increased the results of the initial control of the research. Personality-situational factors, which are aimed at formation of professional responsibility of students of higher educational institutions are revealed. It was revealed that professional responsibility depends on personality-situational factors that are presented in the results of research. The comparative analysis of the results of the input and output control of the research is carried out. The peculiarities of successful learning, cognitive and intellectual spheres of students with different types of formation of professional responsibility are revealed.

Key words: entrance control, initial control, professional responsibility, cognitive, intellectual spheres, successful training.

Постановка проблеми. Роль відповідальності як стійкої особистісної риси особливо посилюється до своїх професійних обов'язків у сфері ризику та небезпеки. Для того, щоб вийти з військово-політичної та економічної криз в нашій країні, потрібно брати відповідальність за власні обов'язки, дії, вчинки, не боятися страху перед відповідальністю, за рахунок інтернального контролю вирішувати вкрай важливі завдання на робочому місці і пам'ятати, що все залежить від кожного із нас.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема відповідальності особистості у професійній діяльності є центральною, вивчали такі відомі науковці: О. Г. Титаренко, Г. П. Васянович, О. В. Лазорко, І. А. Сагань, С. В. Баранова, Л. І. Дементій, М. В. Муконіна, Т. Ю. Базарова, В. О. Бодрова, С. В. Бикова, А. Л. Журавльов, А. В. Карпов, Р. Л. Кричевський, Ю. П. Платонов, А. Л. Свенцицький та ін. Вивченню відповідальності у трудовій діяльності, як особливої форми контролю за поведінкою та успішністю працівника на виробництві, приділено увагу в роботах К. Муздибаєва.

Мета статті: експериментально дослідити формування професійної відповідальності студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Професійну відповідальність потрібно формувати з початку вступу абітурієнта до вищого навчального закладу. Формування здатності брати відповідальність за скоєні дії, розглядається як одне з пріоритетних завдань професійного навчання студентів та курсантів ВНЗ ризиконебезпечних професій. Одним із засобів вирішення цього завдання є розроблений автором тренінг щодо формування професійної відповідальності та орієнтації на результат.

Вхідний контроль був здійснений нами за такими опитувальниками: 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла, «Рівень суб'єктивного контролю» (РСК). Автор: Дж. Роттер. Тест «Схильності до ризику». Автор: Шуберт. Багатофункціональний опитувальник відношення до професійної відповідальності особистості (власний).

Математичний підрахунок за середніми значеннями та відсотковим співвідношенням був здійснений за кожним із запропонованих тестових методик, які проводились нами за 80 досліджуваних студентів. Варто відмітити, що ми підраховували лише вибіркові шкали за запропонованими тестовими методиками, які найбільш висвітлюють сутність внутрішньо особистісних чинників формування професійної відповідальності особистості.

Після проведеного вхідного контролю дослідження формування професійної відповідальності студентів нами був проведений тренінг формування професійної відповідальності, що спрямований на розвиток відповідних знань, умінь та якостей особистості у відповідній професії. На підставі аналізу літератури та опитування 80 досліджуваних: 40 майбутніх філологів та 40 майбутніх судноводіїв морського та річного транспорту. Для застосування тренінгу на практиці ми опирались на власну розроблену суб'єктно-контексту концепцію професійної відповідальності та психологічні складові, які емпірично дослідженні нами і висвітлені у власній монографії «Психологічні складові професійної відповідальності особистості».

Тренінг щодо формування професійної відповідальності проведено у 1 групі студентів Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова (студенти-філологи) та національний університет «Одеська Морська Академія» (студенти-судноводії). Учасники тренінгу завдяки міні-лекціям отримували знання про психологічні закономірності та чинники формування професійної відповідальності особистості, в складі малих груп здійснювали структурно-функціональний аналіз процесу формування професійної відповідальності, розробляли структурні схеми та алгоритми вирішення конкретних професійних завдань. Спеціальна увага була приділена розвитку спостережливості, рефлексивному управлінню поведінкою, протидії маніпулятивним впливам.

Мета тренінгу: сформувати професійну відповідальність особистості у студентів ВНЗ.

Завдання тренінгу: 1. Здійснити підбір психодіагностичних методик для вхідного контролю досліджень студентів ВНЗ.

1. Розробити соціально-психологічний тренінг формування професійної відповідальності особистості та орієнтації на результат.
2. Провести психодіагностичне дослідження вхідного контролю зі студентами ВНЗ.
3. Здійснити підрахунки вхідного контролю досліджень студентів ВНЗ.
4. Надати міні-лекції щодо формування професійної відповідальності особистості.
5. Профести соціально-психологічний тренінг формування професійної відповідальності особистості та орієнтації на результат.
6. Провести психодіагностичне дослідження вихідного контролю зі студентами ВНЗ.
7. Здійснити диференційний аналіз результатів досліджень та надати висновки.

В структуру тренінгу були включені, вхідний та підсумковий контроль.

Здійснимо диференційний аналіз даних чинників вхідного та вихідного контролів досліджуваних студентів, які відображають внутрішньо-особистісну та міжособистісну сфери (див. табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень

№	Шкали	Результати вхідного контролю у %	Результати вихідного контролю у %
1.	Страх перед відповідальністю	79	41
2.	Когнітивна складова	41	74
3.	Емоційна складова	26	65
4.	Поведінкова складова	37	84
5.	Шкала загальної інтернальності	42	77
6.	Шкала інтернальності в області досягнень	38	75
7.	Шкала інтернальності в області невдач	47	82
8.	Шкала інтернальності в сімейних відносинах	33	54
9.	Шкала інтернальності в області виробничих відносин	43	74
10.	Шкала інтернальності в області міжособистісних відносин	40	75
11.	Шкала інтернальності в області здоров'я і хвороби	30	73
12.	Шкала готовності до ризику	51	72
13.	Об`єкт відповідальності	48	75
14.	Суб`єкт відповідальності	54	73
15.	Інстанція відповідальності	59	83
16.	Перспективний аспект відповідальності	59	80
17.	Ретроспективний аспект відповідальності	28	64
18.	Проспективний аспект відповідальності	81	91

Якщо проаналізувати загалом всі шкали то ватро відмітити що кожна шкала з запропонованих вище методик спрацювали на плюс після проведення соціально-психологічного тренінгу: «Формування професійної відповідальності студентів ВНЗ та орієнтації на результат». Найбільші відмінності за результатами досліджень припадають на такі шкали:

- Страх перед відповідальністю: різниця в результатах до (79%) та після експерименту (41%) складає 38 %
- Шкала інтернальності в області виробничих відносин: різниця в результатах до (43%) та після експерименту (74%) складає 31 %
- Шкала інтернальності в області міжособистісних відносин: різниця в результатах до (40%) та після експерименту (75%) складає 35%
- Шкала інтернальності в області здоров'я і хвороби різниця в результатах до (30%) та після експерименту (73%) складає 43%
- Шкала готовності до ризику: різниця в результатах до (51%) та після експерименту (72%) складає 21%
- Об`єкт відповідальності: різниця в результатах до (48%) та після експерименту (75%) складає 27%
- Суб`єкт відповідальності: різниця в результатах до (54%) та після експерименту (73%) складає 19%
- Інстанція відповідальності: різниця в результатах до (59%) та після експерименту (83%) складає 24%
- Перспективний аспект відповідальності: різниця в результатах до (59%) та після експерименту (80%) складає 21%
- Ретроспективний аспект відповідальності: різниця в результатах до (28%) та після експерименту (64%) складає 36%
- Проспективний аспект відповідальності: різниця в результатах до (81%) та після експерименту (91%) складає 10%
- Когнітивна складова: різниця в результатах до (41%) та після експерименту (74%) складає 33 %
- Емоційна складова: різниця в результатах до (26%) та після експерименту (65%) складає 39 %
- Поведінкова складова: різниця в результатах до (37%) та після експерименту (84%) складає 47 %

- Шкала загальної інтернальності: різниця в результатах до (42%) та після експерименту (77%) складає 35 %
- Шкала інтернальності в області досягнень: різниця в результатах до (38%) та після експерименту (75%) складає 37 %
- Шкала інтернальності в області невдач: різниця в результатах до (47%) та після експерименту (82%) складає 35 %
- Шкала інтернальності в сімейних відносинах: різниця в результатах до (33%) та після експерименту (54%) складає 21 %

Наочно порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень зображено нижче на рис. 1.

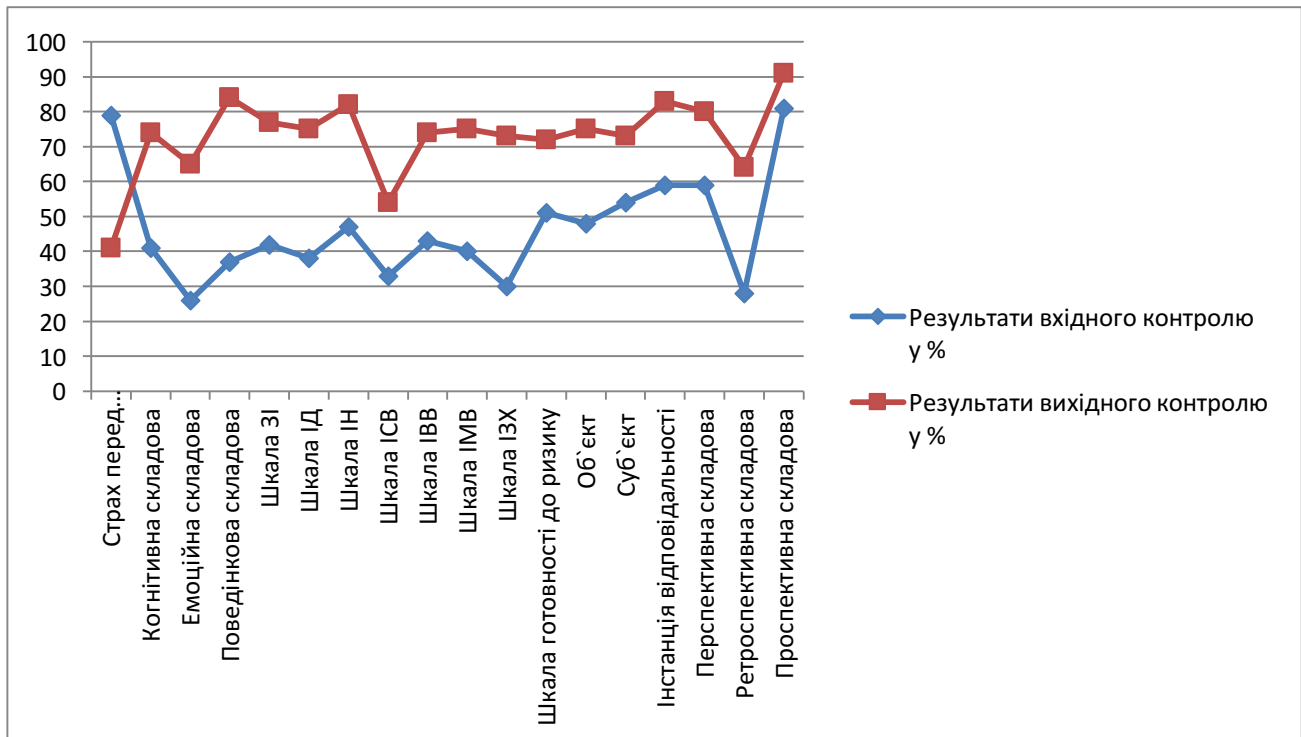

Рис. 1. Порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень

Дослідження особистісних факторів, що впливають на формування професійної відповідальності особистості за вибірковими шкалами 16-факторного опитувальника Р. Кеттелла зображено в табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень за 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла

№	Шкали	Результати вхідного контролю у %	Результати вихідного контролю у %
1.	Фактор В: «інтелект»	57	61
2.	Фактор С: «емоційна нестабільність - емоційна стабільність»	41	73
3.	Фактор G: «низька нормативність поведінки - висока нормативність поведінки»	44	78
4.	Фактор Н: «боязкість - сміливість»	42	78
5.	Фактор N: «прямолинійність - дипломатичність»	52	72
6.	Фактор O: «спокій - тривожність»	54	34
7.	Фактор Q2: «конформізм - нонконформізм»	43	63
8.	Фактор Q3: «низький самоконтроль - високий самоконтроль»	36	78
9.	Фактор MD: «адекватна самооцінка - неадекватна самооцінка»	42	63

Якщо проаналізувати загалом вибіркові шкали за опитувальником то ватро відмітити що кожна шкала має значущі відмінності після проведення соціально-психологічного тренінгу: «Формування професійної відповідальності студентів ВНЗ та орієнтації на результат.»

Проаналізуємо кожну зі шкал:

- Фактор В «Інтелект»: різниця в результатах до (57%) та після експерименту (61%) складає 4%
- Фактор С «Емоційна нестабільність - емоційна стабільність»: різниця в результатах до (41%) та після експерименту (73%) складає 32%
- Фактор G «Низька нормативність поведінки - висока нормативність поведінки»: різниця в результатах до (44%) та після експерименту (78%) складає 34%
- Фактор Н «Боязкість - сміливість»: різниця в результатах до (42%) та після експерименту (78%) складає 36%
- Фактор N «Прямолінійність - дипломатичність»: різниця в результатах до (52%) та після експерименту (72%) складає 20%
- Фактор O «Спокій - тривожність»: різниця в результатах до (54%) та після експерименту (34%) складає 20%
- Фактор Q2 «Конформізм - нонконформізм»: різниця в результатах до (43%) та після експерименту (63%) складає 20%
- Фактор Q3: «Низький самоконтроль - високий самоконтроль»: різниця в результатах до (36%) та після експерименту (78%) складає 42%
- Фактор MD «Адекватна самооцінка - неадекватна самооцінка»: різниця в результатах до (42%) та після експерименту (63%) складає 21%

Наочно порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень за 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла зображено нижче на рис. 2.

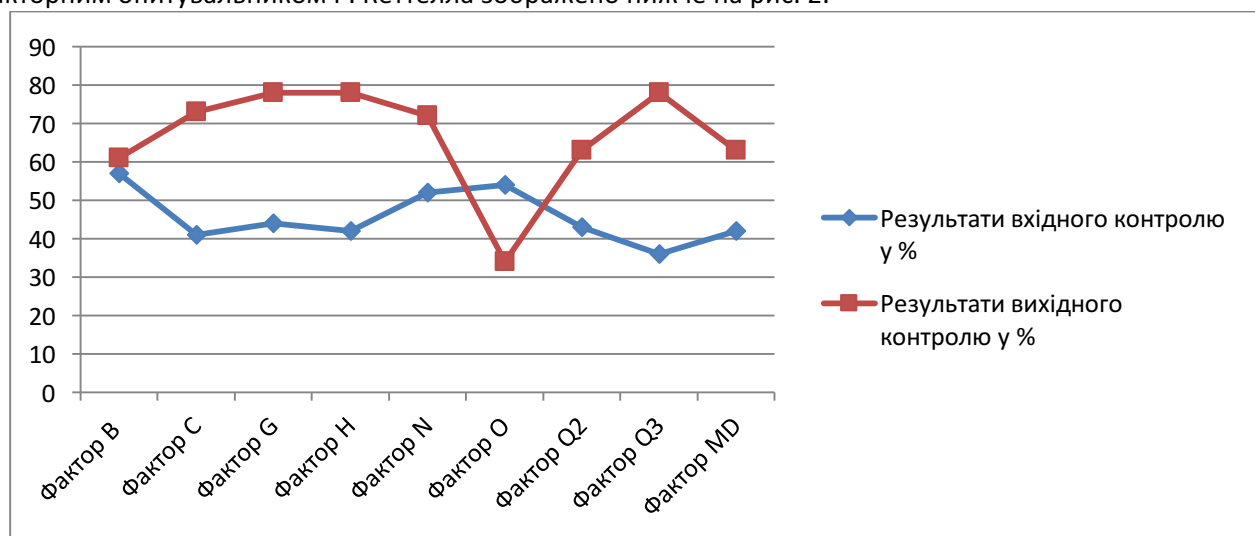

Рис. 2. Порівняльний аналіз результатів вхідного та вихідного контролю досліджень за 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла.

На наступному етапі наших досліджень нами були виявлені особливості пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами професійної відповідальності (див. табл. 3).

Таблиця 3

Особливості пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами формування професійної відповідальності

Індикатори	Типи професійної відповідальності особистості	
	Безпечний тип	Ризиконебезпечний тип
В-інтелект (16PF)	4,2**	5,6**
Пізнавальні потреби (CAT)	5,7*	7,8**

** – $p \leq 0,01$; * – $p \leq 0,05$

До безпечного типу професійної відповідальності мають належність ті, у кого нижчий інтелектуальний потенціал (4,2) та пізнавальні потреби (5,7). Це свідчить про те, що майбутні філологи у професії мають менше ризиків на відміну від майбутніх судноводіїв. До ризиконебезпечного типу професійної відповідальності мають належність ті, у кого середній рівень інтелекту (5,6) та пізнавальні потреби (7,8). У майбутніх філологів гуманітарний склад інтелектуальних і пізнавальних можливостей, а в майбутніх судноводіїв технічний. І майбутня професія судноводіїв належить до ризиконебезпечних професій на відміну від безпечної професії філолога (французька та німецька філологія).

Научно особливості пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами професійної відповідальності зображено нижче на рис. 3.

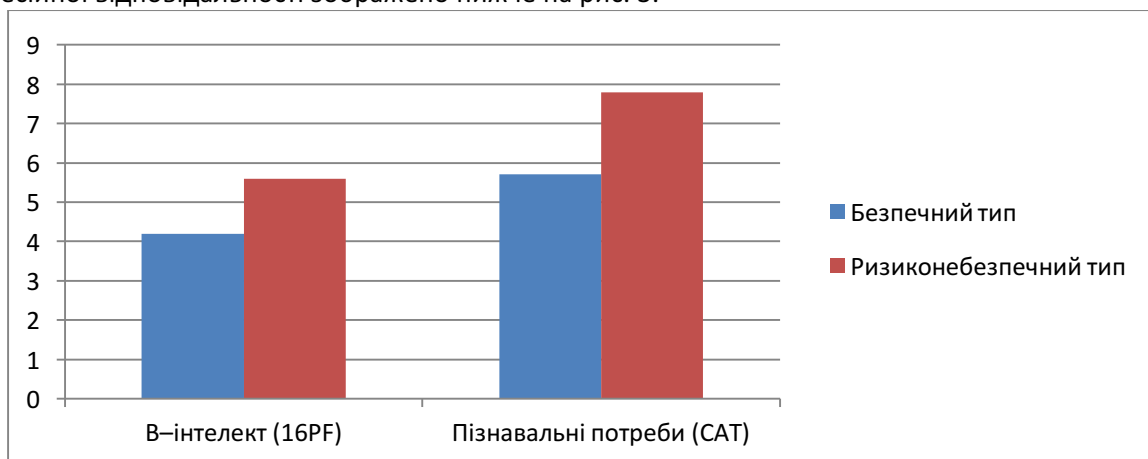

Рис. 3. Особливості пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами формування професійної відповідальності

На наступному етапі досліджень нами був здійснений аналіз успішності навчання студентської молоді за типом професійної відповідальності (табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл успішності студентів с різним типом формування професійної відповідальності

Індикатори	Типи професійної відповідальності особистості	
	Безпечний тип	Ризиконебезпечний тип
Успішність навчання за 100 бальною шкалою	63,86	82,31

За нашими результатами, найбільш високі показники успішності навчання демонструють представники групи студентів з ризиконебезпечним типом професійної відповідальності (82,31). Значно нищу успішність у навчанні мають студенти з безпечним типом (63,86). Це свідчить про те, що коли майбутня професія оснащена ризиком, то й відповідальність зростає і разом з тим - успішність в навчанні. Научно успішність студентів с різним типом формування професійної відповідальності зображено нижче на рис. 4.

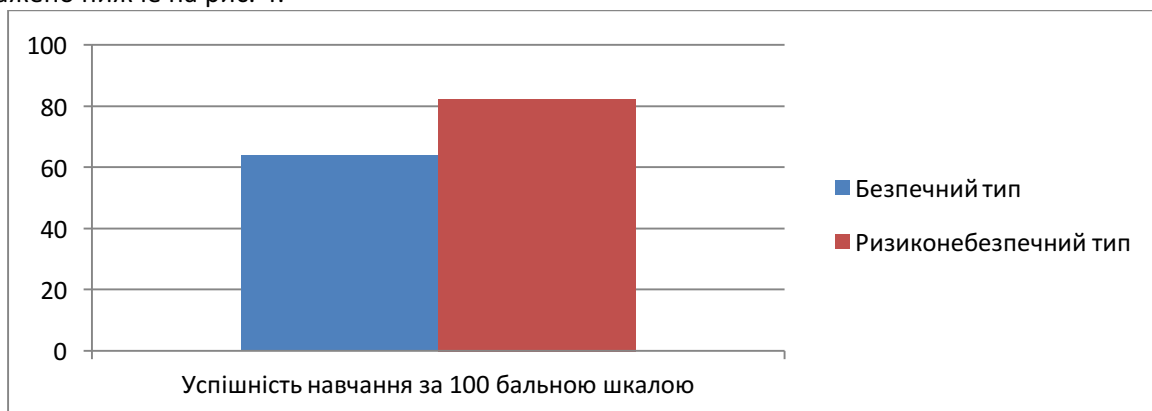

Рис. 4. Розподіл успішності студентів с різним типом формування професійної відповідальності

На заключному етапі досліджень варто відмітити, що результати вихідного контролю значно вищі у тих же студентів на відміну від вхідного, тому що був проведений соціально-психологічний тренінг «Формування професійної відповідальності особистості». Відповідний диференційний аналіз досліджень успішності навчання, пізнавальних потреб, та інтелектуальних здібностей виявив, що вони залежать від формування типу професійної відповідальності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене експериментальне дослідження показало, що ми досліджували сутність професійної відповідальності, яка формується під час становлення студентської молоді у своїй професії. Проведено експериментальне дослідження формування професійної відповідальності та підсумовано його результати. Представлені результати вхідного та вихідного контролів результатів дослідження. Відповідно до вхідних психодіагностичних даних, були виявлені низькі показники формування професійної відповідальності та середні показники після проведеного тренінгу за такими шкалами: Страх перед відповідальністю (до 79% та після експерименту 41%), Шкала інтернальності в області виробничих відносин (до 43% та після 74%), Шкала інтернальності в області міжособистісних відносин (до 40% та після 75%), Шкала інтернальності в області здоров'я і хвороби різниця в результатах (до 30% та після 73%), Шкала готовності до ризику (до 51% та після 72% відповідно), Об'єкт відповідальності (до 48% та після 75%), Суб'єкт відповідальності (до 54% та після 73%), Інстанція відповідальності (до 59% та після 83%), Перспективний аспект відповідальності (до 59% та після 80%), Ретроспективний аспект відповідальності (до 28% та після 64%), Проспективний аспект відповідальності (до 81% та після 91%), Когнітивна складова (до 41% та після експерименту 74%), Емоційна складова (до 26% та після 65%), Поведінкова складова (до 37% та після 84%), Шкала загальної інтернальності (до 42% та після 77%), Шкала інтернальності в області досягнень (до 38% та після 75%), Шкала інтернальності в області невдач (до 47% та після 82%), Шкала інтернальності в сімейних відносинах (до 33% та після 54%). Нами були виявлені фактори, що впливають на формування професійної відповідальності за у 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла: Фактор В «Інтелект» (до 57% та після експерименту 61%), Фактор С «Емоційна нестабільність - емоційна стабільність» (до 41% та після 73%), Фактор G «Низька нормативність поведінки - висока нормативність поведінки» (до 44% та після 78%), Фактор Н «Боязкість - сміливість» (до 42% та після 78%), Фактор N «Прямолінійність - дипломатичність» (до 52% та після 72%), Фактор O «Спокій - тривожність» (до 54% та після 34%), Фактор Q2 «Конформізм - нонконформізм» (до 43% та після 63%), Фактор Q3 «Низький самоконтроль - високий самоконтроль» (до 36% та після 78%), Фактор MD «Адекватна самооцінка - неадекватна самооцінка» (до 42% та після експерименту 63%).

Були виявлені особливості пізнавальної та інтелектуальної сфер студентів з різними типами формування професійної відповідальності за такими шкалами: В-інтелект (16PF): безпечний тип (4,2) ризиконебезпечний(5,6), Пізнавальні потреби (CAT): безпечний тип (5,7) ризиконебезпечний (7,8), Успішність в навчанні: безпечний тип (63,86) ризиконебезпечний(82,31).

Література

1. Садова М. А. Психологічні складові професійної відповідальності особистості : [монографія] / М. А. Садова. – Одеса : видавець Букаєв Вадим, 2018. – 434 с.
2. Садова М. А. Проблема формування відповідальності особистості в психологічних дослідженнях / Мирослава Анатоліївна Садова // Вісник Харківського національного педагогічного університету. – Х. : 2013. – Вип. 45., ч. 1. – Психологія. – С. 190-201.
3. Садова М. А. Професійна відповідальність як основна детермінанта кар'єрного росту / Мирослава Анатоліївна Садова // Актуальні проблеми психології. Збірн. наук. праць інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України/ за ред. С.Д. Максименка – К. : 2012. – Том. 11., вип. 6. – Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – С. 190-201.
4. Садова М. А. Психологічні детермінанти відповідальної поведінки особистості / Мирослава Анатоліївна Садова // Наукові праці МАУП. – 2011. – Т. 20. – Ч. 2. – С. 231-238.
5. Садова М. А. Психологічні передумови вивчення відповідальності особистості з точки зору цілісно-функціонального підходу / Мирослава Анатоліївна Садова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, 2013. – Т. 25. – Ч. 2. – С. 250-258.

References transliterated

1. Sadova M. A. Psykholohichni skladovi profesiinoi vidpovidalnosti ochobystosti : [monohrafiia] / M. A. Sadova. – Odessa : vydavets Bukaiev Vadym, 2018. – 434 S.

2. Sadova M. A. Problema formuvannya vidpovidalnosti osobystosti v psykhologichnykh doslidzhenniakh / Myroslava Anatoliivna Sadova // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. – Kh. : 2013. – Vyp. 45., ch. 1. – Psykholohiia. – S. 190-201.
3. Sadova M.A. Profesiina vidpovidalnist yak osnovna determinanta kar'ierneho rostu / Myroslava Anatoliivna Sadova // Aktualni problemy psykhologii. Zbirn.nauk.prats Instytutu psykhologii im. H.S.Kostiuka APN Ukrainy/ za red. S.D. Maksymenka – K.: 2012. – Tom. 11.,vyp. 6. – Psykholohiia osobystosti. Psykholohichna dopomoha osobystosti. – S. 190-201.
4. Sadova M. A. Psykholohichni determinanty vidpovidalnoi povedinky osobystosti / Myroslava Anatoliivna Sadova // Naukovi pratsi MAUP. – 2011. – T. 20. – Ch. 2. – S. 231-238.
5. Sadova M. A. Psykholohichni peredumovy vyvchennia vidpovidalnosti oso-bystosti z tochky zoru tsilisno-funksionalnoho pidkhopu / Myroslava Anatoliivna Sadova // Aktualni problemy psykhologii : zb. nauk. pr. In-tu psykhologii im. H. S. Kostiuka APN Ukrainy / za red. S.D. Maksymenka, 2013. – T. 25. – Ch. 2. – S. 250-258.

УДК 159.922.1

orcid.org/ 0000-0001-6796-9412

doi.org/10.26661/2310-4368-2018-2-14-18

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ІТ ГАЛУЗІ

В.В. Ситник

*аспірантка Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України
vedasvech@gmail.com*

Ситник В.В. Індивідуально-типологічні чинники професійного зростання спеціалістів ІТ галузі. В межах даної статті наведено результати проєктивної методики "Психографічний тест: конструктивний малюнок людини з геометричних форм" (А.В.Лібін, В.В.Лібін, Е.В.Лібіна) та тесту креативності Торренса. Досліджувані належали до різних рівнів професійної кваліфікації. Ранньому працевлаштуванню у галузі ІТ сприяє старанність лідерський потенціал, більшою мірою старанність та ретельність, ніж висока креативність. Працівники середнього рівню професійної компетенції – це неоднорідна група: низько тривожні, ретельні, середньо креативні тестувальники, які задоволені своєю роботою; технічно спрямовані програмісти, з середнім та вище середнього рівнем креативності; «інтуїтивні» та «незалежні» співробітники, з низьким рівнем креативності, які займаються програмуванням або SEO-менеджментом (група ризику). Працівники з високим рівнем професійної кваліфікації – це технічно орієнтовані та незалежні особистості, з високим рівнем креативності.

Ключові слова. ІТ-спеціалісти, кар'єра, професійне зростання, креативність, типологія, індивідуальність.

Sitnik, V.V. Individual-typological factors of professional development of it professional specialists.

Individual typological factors determine the choice of professions in the field of IT programmer, designer, graphic artist, etc. To these factors in our study we considered age, gender, individual style of activity, creativity, level of anxiety and type of coping strategies. A total of 156 respondents were surveyed, the average age of respondents was 28 years, which is normal for IT workers. Within the limits of this article the results of the projective method "Psychographic test: constructive drawing of a person from geometric forms" are presented (AVLibin, VVLibin, EVLibina). Psychographic test is intended for diagnostics of the constitutional, stylistic and characterological status of a person with 8 leading types and 36 leading subtypes and the Torrance test of creativity. It was found that the maximum level of creativity is available to representatives of the control group, working in the economic and humanitarian field. Significant differences were found between the Mana Whitney criteria (at the level of 0.05) and the median criterion for independent samples between the level of creativity in the studied groups. The lowest level of creativity was recorded in young specialists. Early employment in IT is driven by a diligence in leadership capacity, a greater degree of diligence and diligence than high creativity. The employees of the middle level of professional competence are a heterogeneous group: low anxious, careful, average creative testers who are satisfied with their work; technically oriented programmers with medium and higher average creativity; "Intuitive" and "independent" employees with a low level of creativity who are involved in programming or SEO-management (risk group). Workers with a high level of professional qualifications are technically oriented and independent individuals with a high level of creativity.

Keywords. IT specialists, career, creativity, typology, individuality.

Постановка проблеми. В контексті сучасної досить динамічної соціально-економічної ситуації в Україні актуальними для психологічної науки стають проблеми, пов'язані з факторами успішного професійного розвитку фахівця. Актуальність дослідження професії фахівця в галузі інформаційних технологій пов'язана з тим, що ця професія сформувалася порівняно недавно. В даний час в сфері ІТ-технологій підвищилася цінність людського капіталу і фахівця спрямованого на професійний розвиток.